

Nr 24.

Ankom till riksdagens kansli den 9 mars 1921 kl. $\frac{1}{2}$ 12 f. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss garanti åt de svenska sockerfabriksaktiebolagen jämte en i ämnet väckt motion.

I en till riksdagen den 25 februari 1921 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition nr 101 har Kungl. Maj:t under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen medgiva, att — under förutsättning att svenska sockerfabriksaktiebolaget och mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag förbinda sig att till odlare av sockerbetor för deras räkning under år 1921 utbetala ersättning i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet förordade grunder — staten må gent emot bemälda bolag ikläda sig garanti för sådana av Kungl. Maj:t godkända kostnader för inköp av 1921 års betskörd och dennas förädling, som icke täckas av härför av vederbörande bolag på förhand mot redovisningsskyldighet uppburna medel och som icke heller kunna uttagas vid det framställda sockrets försäljning.

Beträffande utredningen i ärendet tillåter sig utskottet hänvisa till berörda statsrådsprotokoll.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 236, av herr *Eriksson* i Grängesberg, vari hemställts,

Motioner.

1:o att riksdagen ville bifalla Kungl. Maj:ts proposition nr 101, angående viss garanti åt de svenska sockerfabriksaktiebolagen med den ändringen, att betpriset, vid höstleverans av betor fastställdes till 5 kronor 80 öre per deciton och vid vinterleverans till 6 kronor 30 öre per deciton allt vid en sockerhalt av 16 procent.

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 10 saml. 12 häft. (Nr 24.)

2:o att riksdagen måtte uttala, att sådan garanti, som avses i ovannämnda proposition, icke bör ifrågakomma för sockerbeter skördade efter år 1921.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd härför, tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet.

På framställning av Kungl. Maj:t har senast 1920 års riksdag medgivit, att staten finge under angiven förutsättning gent emot svenska sockerfabriksaktiebolaget och mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag ikläda sig garanti beträffande vissa kostnader för inköp av nämnda års betskörd.

Grunderna för den av Kungl. Maj:t i förevarande proposition föreslagna utfästelsen skilja sig från de i fråga om 1920 års skörd fastställda endast i två avseenden. Sålunda föreslås nu för att begränsa statens ansvarighet att garantien beträffande betodlingen under år 1921 i fråga om svenska sockerfabriksaktiebolaget ej må gälla större betareal än 42,000 hektar. Härjämte har det i 1920 års utfästelse bestämda betpriset av 7 kronor 50 öre per deciton vid höstleverans och 8 kronor vid vinterleverans i den nu föreslagna garantin upptagits till 7 kronor 25 öre respektive 7 kronor 75 öre.

I den i ämnet väckta motionen föreslås en nedsättning av betpriset till 5 kronor 80 öre vid höstleverans och 6 kronor 30 öre vid vinterleverans, varjämte hemställes att riksdagen måtte uttala, att sådan garanti, som i förevarande proposition avses, icke bör ifrågakomma för sockerbeter, skördade efter år 1921.

De av statsmakterna på sätt ovan nämnts under föregående år vidtagna åtgärderna med avseende å sockerproduktionen i landet hava varit föranledda av angelägenheten att under de av världskriget förorsakade svårigheter i olika avseenden genom ett kraftigt understödjande från statsmakternas sida av den inhemska sockerbetsodlingen säkerställa landets behov av socker.

Vid prövning av det av Kungl. Maj:t nu framställda förslaget, vilket på sätt ovan nämnts endast obetydligt skiljer sig från det av riksdagen senast förlidet år uti ifrågavarande avseende antagna, har utskottet givetvis icke kunnat undgå fästa sin uppmärksamhet därpå, att det allmänna världsläget i nuvarande stund ter sig åtminstone i viss mån ljusare än vid den tidpunkt, då ovannämnda beslut fattades om viss statsgaranti beträffande ifrågavarande båda sockerbolag. Utskottet vill i sådant avseende närmast erinra om de lättnader i fråga om importmöjligheterna, som numera inträtt. I betraktande av nämnda för-

hållanden har utskottet känt en viss tveksamhet, huruvida statsmakterna jämväl för innevarande år borde fortgå på den hittills inslagna vägen. Å andra sidan har utskottet måst göra klart för sig, huruvida ändock icke fortfarande skäl föreligga att i möjligaste mån söka säkerställa den inhemska sockerproduktionen och har utskottet vid övervägande härav kommit till den uppfattningen att så är förhållandet. Det visserligen på sätt ovan antytts förbättrade men av allt att döma fortfarande mycket osäkra läget på världsmarknaden har härvid varit för utskottet närmast avgörande. Vid nu nämnda förhållande och med hänsyn till faran av en avsevärd minskning i landets sockerproduktion, därest staten nu undandroge denna produktion sitt stöd, har utskottet icke funnit tillrådligt ställa sig avvisande mot ett fortsatt understödjande av densamma. Utskottet har heller icke förbisett, att ett upphörande av eller en begränsning i väsentlig mån av sockerbetsodlingen med därav följande hastigt stegrad import av socker skulle hava en ogynsam inverkan på landets handelsbalans. En ytterligare omständighet, som utskottet icke kunnat förbigå är den arbetslöshet, som en inskränkning uti ifrågavarande avseende otvivelaktigt komme att medföra i de sockerbetsodlande delarna av landet.

Med avseende å det föreslagna sättet för statens ifrågavarande understödjande av sockerproduktionen har utskottet visserligen icke velat motsätta sig att detta jämväl för innevarande år gives formen av en statsgaranti, ehuru en sådan anordning måste anses vara av ren kristidsnatur. På samma gång delar emellertid utskottet motionärens uppfattning, att därest av någon anledning statens medverkan till den inhemska sockerproduktionens stödjande framdeles skulle anses böra ifrågakomma denna bör beredas i annan form än genom statsgaranti.

Med avseende å de föreslagna grunderna för ifrågavarande utfästelse har utskottet i likhet med motionären funnit, att de produktionskostnader, vilka enligt propositionen lagts till grund för det av Kungl. Maj:t föreslagna betpriset, beräknats till väl höga belopp. Med hänsyn härtill och i betraktande av de tendenser till en allmän pris-sänkning, som för närvarande äro för handen och som icke osannolikt torde komma att än ytterligare fortgå har utskottet undersökt möjligheten av en nedsättning i det i propositionen ifrågasatta betpriset. Utskottet, som därvid icke ansett sig kunna gå så långt som i motionen ifrågasatts, har stannat vid ett pris av 6 kronor 50 öre per deciton vid höstleverans och 7 kronor per deciton vid vinterleverans, allt vid en sockerhalt av 16 procent.

I övrigt har utskottet icke funnit skäl till erinran mot vad departementschefen i ärendet anför.

Under åberopande av det anförda och med erinran att Kungl. Maj:t i särskild proposition nr 102, vilken hänvisats till bevillningsutskottet, framställt förslag angående införselmonopol jämte fastställande av högsta pris å socker får utskottet hemställa,

a) att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning må medgiva

att — under förutsättning att svenska sockerfabriksaktiebolaget och mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag förbinda sig att till odlare av sockerbeter för deras räkning under år 1921 utbetala ersättning i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet förordade grunder med däri av utskottet här ovan angivna förändringar — staten må gent emot bemälda bolag ikläda sig garanti för sådana av Kungl. Maj:t godkända kostnader för inköp av 1921 års betskörd och dennas förädling, som icke täckas av härför av vederbörande bolag på förhand mot redovisningsskyldighet uppburna medel och som icke heller kunna uttagas vid det framställda sockrets försäljning,

b) den av herr Eriksson i Grängesberg i ämnet väckta motionen må anses besvarad genom vad utskottet här ovan anför och hemställt.

Stockholm den 9 mars 1921.

På jordbruksutskottets vägnar:

RAOUL HAMILTON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Norin, Hellström*, Träff, Ingeström, Elisson*, Barthelson, Lindskog* och *Sederholm* samt

från andra kammaren: herrar greve *Hamilton, Öberg, Johansson* i Uppmälby, *Hedlund* i Östersund, *Flognfält, Igel, Broander* och *Edberg*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

av herrar *Elisson, Barthelson, Sederholm* och *Broander*, som anse, att utskottet bort tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag;

av herr *Hamilton*, som anser, att utskottet bort föreslå sockerbetspriset till 6 kronor 75 öre per deciton vid höstleverans och 7 kronor 25 öre vid vinterleverans; samt

av herr *Edberg*.